

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 16 50
F: 01 478 16 99
E: gp.mnz@gov.si
www.mnz.gov.si

URAD PREDSEDNIKA REPUBLIKE
DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE
USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE
RAČUNSKO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE
VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC REPUBLIKE SLOVENIJE
DRŽAVNA REVIZIJSKA KOMISIJA REPUBLIKE SLOVENIJE
INFORMACIJSKI POOBLAŠČENEC REPUBLIKE SLOVENIJE
KOMISIJA ZA PREPREČEVANJE KORUPCIJE REPUBLIKE SLOVENIJE
DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA
SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE
VRHOVNO DRŽAVNO TOŽILSTVO
DRŽAVNO PRAVOBRANILSTVO

OBČINE
ZDRUŽENJE OBČIN SLOVENIJE
SKUPNOST OBČIN SLOVENIJE
ZDRUŽENJE MESTNIH OBČIN SLOVENIJE

MINISTRSTVA
ORGANI V SESTAVI MINISTRSTEV
VLADNE SLUŽBE
UPRAVNE ENOTE

Številka: 007-787/2013-1

Datum: 23. 1. 2014

Zadeva: Realizacija odločbe Ustavnega sodišča U-I-146/12-35

Ustavno sodišče Republike Slovenije je z odločbo št. U-I-146/12 z dne 14. novembra 2013 (Uradni list RS, št. 107/13), ki je stopila v veljavo 21. 12. 2013, ugotovilo, da so prvi odstavek 188. člena Zakona za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12 in 105/12) v zvezi z enajstim odstavkom 429. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12 in 39/13), drugi, tretji in četrti odstavek 188. člena ter 246. člen Zakona za uravnoteženje javnih financ, kolikor se nanašajo na javne uslužbenke kot ženske zavarovanke, ki še niso izpolnile enakih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, kot veljajo za moške zavarovance, v neskladju z Ustavo. Ugotovilo je tudi, da je bil v neskladju z Ustavo prvi odstavek 188. člena Zakona za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12), kolikor se je nanašal na javne uslužbenke kot ženske zavarovanke, ki še niso izpolnile enakih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, kot so veljali za moške zavarovance, ter da vse navedene določbe Zakona za uravnoteženje javnih financ v preostalem delu niso oziroma niso bile v neskladju z Ustavo.

Ustavno sodišče je zakonodajalcu določilo šestmesečni rok za odpravo ugotovljene protiustavnosti, določilo pa je tudi način izvršitve svoje odločbe, in sicer tako, da lahko tudi javnim uslužbenkam preneha veljati pogodba o zaposlitvi šele, ko izpolnijo enake pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, kot na podlagi izpodbijanih določb veljajo za moške zavarovance.

Ministrstvo za notranje zadeve v okviru svojih pristojnosti v nadaljevanju posreduje pojasnila glede načina realizacije odločbe Ustavnega sodišča.

Upoštevati je treba, da odločba US velja za naprej in ni posegla v pravnomočna razmerja pred odločitvijo Ustavnega sodišča.

Odločba US se nanaša tako na pogoje po ZPIZ-1 kot tudi na pogoje po ZPIZ-2.

Pogoji po ZPIZ-1:

Vse javne uslužbenke, ki so sicer izpolnile pogoje za upokojitev po ZPIZ-1, pa je z njimi sklenjen dogovor o nadaljevanju delovnega razmerja, obdržijo pravico do upokojitve pod pogoji iz ZPIZ-1, kar pomeni, da za prenehanje pogodbe o zaposlitvi pod pogoji iz 246. ali 188. člena ZUJF za njih veljajo pogoji, kot so bili določeni po ZPIZ-1 za moške, torej: minimum 58 let starosti in 40 let delovne dobe.

Tako pri moških kot tudi pri ženskah se upošteva nižanje starosti na račun dopolnjene zavarovalne dobe s povečanjem.

Pogoji po ZPIZ-2:

Pogodba o zaposlitvi preneha veljati javnemu uslužbencu, ki izpolni pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po četrtem in petem odstavku 27. člena ZPIZ-2 v povezavi s prvim odstavkom 398. člena ZPIZ-2.

Iz navedene zakonske dikcije izhaja, da bo prenehala veljati pogodba o zaposlitvi samo tistim javnim uslužbenkam, ki bodo izpolnile pogoj 60 let starosti in 40 let pokojninske dobe brez dokupa, in sicer od leta 2018.

V prehodnem obdobju pa veljajo naslednji starostni pogoji, ob izpolnitvi 40 let pokojninske dobe brez dokupa (to so sicer prehodni pogoji za upokojitev moškega):

Leto	Leta Meseci
2013	58 4
2014	58 8
2015	59 0
2016	59 4
2017	59 8

Tako pri moških kot tudi pri ženskah se upošteva nižanje starosti na račun dopolnjene zavarovalne dobe s povečanjem.

Posebej poudarjamo, da navedeno pomeni le, da se za javne uslužbenke spreminja pogoj za prenehanje pogodbe o zaposlitvi, sicer pa se pravice javnih uslužbenk do upokojitve (torej upokojitveni pogoji) z odločbo US ne spreminjajo. Javne uslužbenke se v prehodnem obdobju lahko upokojijo pod naslednjimi pogoji:

	<i>Starost</i>	<i>Pokojninska doba brez dokupa</i>
	<i>Leta Meseči</i>	<i>Leta Meseči</i>
2013	58 0	38 4
2014	58 4	38 8
2015	58 8	39 0
2016	59 0	39 4
2017	59 4	39 8
2018	59 8	

ZUJF je v tretjem odstavku 188. člena (kot izjemo od prvega in drugega odstavka, kjer je določeno prenehanje pogodbe o zaposlitvi) določil:

"Ne glede na prvi odstavek tega člena javnemu uslužbencu pogodba o zaposlitvi ne preneha veljati, če se delodajalec in javni uslužbenec za zagotovitev nemotenega delovnega procesa v roku dveh mesecev od izpolnitve pogojev iz prvega odstavka tega člena dogovorita za nadaljevanje delovnega razmerja. V dogovoru o nadaljevanju delovnega razmerja se določi tudi trajanje delovnega razmerja, javnemu uslužbencu pa po prenehanju delovnega razmerja pripada pravica do odpravnine v višini treh povprečnih mesečnih plač zaposlenega v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma treh zadnjih mesečnih plač zaposlenega, če je to zanj ugodneje."

Izjema se nanaša tako na:

- a) prenehanje delovnega razmerja kot tudi na
- b) odpravnino.

ad a. Razlog, da se delodajalec in javni uslužbenec sploh lahko dogovorita za nadaljevanje delovnega razmerja, je zagotovitev nemotenega delovnega procesa, kar pomeni, da predstojnik preveri, kaj prenehanje pogodbe o zaposlitvi posameznemu javnemu uslužbencu pomeni za delovni proces. Ker se naloge ne ukinjajo je torej treba preveriti ali je možno zagotoviti nadaljevanje delovnega procesa s prerazporeditvijo dela oz z drugačno organizacijo dela. V primeru, kadar bi bil zaradi prenehanja pogodbe o zaposlitvi moten delovni proces, se lahko delodajalec in javni uslužbenec za zagotovitev nemotenega delovnega procesa v roku dveh mesecev od izpolnitve pogojev za prenehanje pogodbe o zaposlitvi dogovorita za nadaljevanje delovnega razmerja. V dogovoru o nadaljevanju delovnega razmerja mora biti razlog za nadaljevanje delovnega razmerja obrazložen, v dogovoru pa se določi tudi trajanje delovnega razmerja. Ker je prenehanje pogodbe o zaposlitvi na način 188. člena ZUJF posebna ureditev, se z dogovorom ne spremeni pravna narava dosedanjega delovnega razmerja oz. ne pride do transformacije iz delovnega razmerja za nedoločen čas v delovno razmerje za določen čas. Trajanje delovnega razmerja, določenega z dogovorom mora biti ustrezno obrazloženemu razlogu.

ad b. Tretji odstavek določa tudi izjemo glede višine odpravnine. Javnemu uslužbencu ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi skladno s 1. in 2. odstavkom 188. člena pripada odpravnina v višini 2 plač. Vendar pa je zakonodajalec pri podaljšanju delovnega razmerja zaradi delovnih potreb (torej sklepanju dogovora skladno s tretjim odstavkom 188. člena) upošteval, da bi se javni uslužbenec lahko ob izpolnitvi pogojev za prenehanje pogodbe o zaposlitvi v roku 2 mesecev upokojil in tako prejel odpravnino v višini 3 plač, skladno z določbo tretjega odstavka 179. člena, kar je razvidno iz zakonodajnega gradiva. Določba 179. člena ZUJF pa je bila naknadno prenesena tudi v anekse h kolektivnim pogodbam. Namen zakonodajalca je torej bil, da javnemu uslužbencu omogoči uveljavljanje pravice do odpravnine v višini treh plač v primeru, ko javni uslužbenec **zaradi potreb delodajalca** nadaljuje z delovnim razmerjem.

Za pravilno ureditev nadaljnjega delovnega razmerja javnih uslužbenk, na katere se nanaša odločba Ustavnega sodišča, je treba upoštevati tako določbe 188. člena ZUJF kot tudi odločbe US, pri čemer je treba izrecno poudariti, da je odločba US posegla v 188. člen ZUJF zgolj v delu, ki se nanaša na prenehanje pogodbe o zaposlitvi, **z ničemer pa ni posegla v sam postopek prenehanja pogodbe o zaposlitvi ali v odpravnino ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi oziroma ob upokojitvi, kakor tudi ne v pogoje prenehanja pogodbe o zaposlitvi po 188. členu za javne uslužbenke (moške).**

Če je javna uslužbenka izpolnila pogoje iz 188. člena, vendar **ji še ni bil izdan sklep o prenehanju pogodbe o zaposlitvi**, naj delodajalec upošteva odločbo US.

V primeru, ko **ima javna uslužbenka sklenjen dogovor o nadaljevanju delovnega razmerja**, ki še ni potekel, pa je treba upoštevati, da odločba US pomeni, da javni uslužbenki ne more prenehati pogodba o zaposlitvi iz razloga po 188. členu ZUJF pred izpolnjevanjem pogoja, ki velja za moške, javna uslužbenka pa lahko kadar koli skladno z veljavnimi predpisi uveljavlja svojo pravico do prenehanja pogodbe o zaposlitvi in/ali pravico do upokojitve.

Delodajalec bo tako najprej javni uslužbenki posredoval dopis, s katerim jo bo obvestil o odločbi US ter jo pozval, da se izjasni ali želi prenehanje pogodbe o zaposlitvi, kot je dogovorjeno v dogovoru, ali pa želi nadaljevati delovno razmerje skladno z odločbo Ustavnega sodišča. V obvestilu mora biti zajeto tudi opozorilo, da ob upoštevanju namena tretjega odstavka 188. člena ZUJF, pripada javni uslužbenki odpravnina v višini treh plač **ob prenehanju trajanja delovnega razmerja, kot je bil določen z dogovorom (zaradi potreb delodajalca)**. Če se delovno razmerje po preteku z dogovorom določenega časa nadaljuje (ne zaradi potrebe delodajalca, pač pa zaradi odločbe Ustavnega sodišča), in sicer do izpolnitve pogojev, kot veljajo za moškega, pa po prenehanju delovnega razmerja ni pravne podlage za uveljavljanje odpravnine v višini treh plač (saj je podlaga podana le za pogoja upokojitve po 2 mesecih od izpolnitve pogojev iz tretjega odstavka 179. člena ZUJF v povezavi z dvanajstim odstavkom 429. člena ZIZ-2 ali v primeru dogovora zaradi potreb delodajalca). Javni uslužbenki v tem primeru pripada odpravnina v višini dveh plač.

V primeru, **da javna uslužbenka poda izjavo**, da želi prenehanje delovnega razmerja, kot je bilo določeno z dogovorom, delodajalcu ni treba izvajati kakršnih koli drugih aktivnosti, javni uslužbenki pa ob prenehanju delovnega razmerja pripada odpravnina v višini treh plač.

Če javna uslužbenka **ne želi prenehanja delovnega razmerja**, kot je bilo dogovorjeno z dogovorom, pač pa želi nadaljevati delovno razmerje do izpolnjevanja pogojev iz odločbe US, bo delodajalec javni uslužbenki posredoval v podpis (ugotovitveni) aneks k dogovoru. V aneksu bo ugotovljeno, da se delovno razmerje, ne glede na določbo v dogovoru, nadaljuje skladno z odločbo US. Delodajalec pa bo od ZPIZ-a pridobil (nov) datum prenehanja pogodbe o zaposlitvi, upoštevaje odločbo Ustavnega sodišča.

Če javna uslužbenka ne želi podati izjave niti podpisati aneksa k dogovoru, predlagamo, da se v personalni mapi naredi uradni zaznamek o tem, da je javna uslužbenka prejela obvestilo (ali aneks) in se v postavljenem roku nanj ni odzvala. Delovno razmerje se nadaljuje skladno z odločbo US do izpolnjevanj pogojev.

Možno pa je tudi, da se javni uslužbenec in delodajalec dogovorita o drugačnem prenehanju delovnega razmerja, kot je dogovorjeno z dogovorom, in sicer je možno tako da se delovno razmerje konča prej, kot tudi da se (izjemoma), če (tudi po preteku dogovora) obstaja dejanska potreba po nadaljevanju delovnega razmerja zaradi nemotenega delovnega procesa, obstoječi dogovor o nadaljevanju delovnega razmerja podaljša, pri čemer mora biti tako kot v primeru (prvega) dogovora podan razlog, razlog mora biti obrazložen, trajanje pa ustrezno temu razlogu. V obeh primerih (skrajšanja ali podaljšanja delovnega razmerja kjer gre tudi za potrebe delodajalca) javni uslužbenki pripada po prenehanju delovnega razmerja, določenega v (drugem) dogovoru, odpravnina v višini treh plač.

Ponovno opozarjamo tudi na 179. člen ZUJF oziroma 14. člen aneksa h KPND (v povezavi z ZPIZ-2), kjer je določena **odpravnina ob upokojitvi**. O odpravnini je (takratno) Ministrstvo za pravosodje in javno upravo posredovalo dopis 007-13/2013/6 z dne, v katerem je pojasnilo:

*"Kot **pogoji** za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine se upoštevajo zahtevane starosti in dopolnjena pokojninska (zavarovalna) doba iz celotnega 27. člena ZPIZ-2.*

Starosti za pridobitev pravice do starostne pokojnine se znižajo zaradi štetja zavarovalne dobe s povečanjem v skladu s prvim odstavkom 398. člena ZPIZ-2, zaradi upoštevanja prištete dobe po 138. členu ZPIZ-2.

Pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine v letu 2013 so torej:

- 58 let in 4 mesece starosti in 40 let pokojninske dobe brez dokupa (moški) oziroma 58 let starosti 38 let in 4 mesece pokojninske dobe brez dokupa (ženska)
- 61 let in 6 mesecev starosti (Ž) in 20 let pokojninske dobe
- 63 let in 6 mesecev starosti (Ž) in 15 let zavarovalne dobe
- 63 let in 6 mesecev starosti (M) in 20 let pokojninske dobe
- 65 let starosti (M) in najmanj 15 let zavarovalne dobe

Pogoji za pridobitev pravice do predčasne pokojnine v letu 2013:

- 58 let in 4 mesece starosti in 40 let pokojninske dobe (moški) oziroma 58 let starosti 38 let in 4 mesece pokojninske dobe (ženska)

Znižanja starostne meje so:

1. Zavarovancem, ki so bili od 1.1.2001 dalje upravičeni do štetja zavarovalne dobe s povečanjem (prvi odstavek 398. člena ZPIZ-2), se starostna meja zniža za toliko mesecev, kolikor znaša skupno povečanje zavarovalne dobe.
2. Zavarovancem s telesno okvaro najmanj 70%, vojaškim invalidom od 1. do VI. skupine, civilnim invalidom vojne od I. do VI. skupine, slepim, gluhim, obolelim za boleznimi, naštetimi v 138. členu ZPIZ-2, vključenim v obvezno zavarovanje, se starostna meja zniža za eno leto za vsaka štiri leta, prebita v zavarovanju.
3. Ženskam in moškim se zaradi vključitve v obvezno zavarovanje pred 18. letom starosti v letu 2013 starostna meja zniža za ves čas trajanja obveznega zavarovanja do dopolnjenega 18. leta starosti, vendar le pod pogojem, **če s zavarovanec s tem strinja.**

Tudi zavarovanec/ka, ki uveljavita pravico do predčasne pokojnine v skladu z 29. členom ZPIZ-2 ali pravico do starostne pokojnine z znižanjem starostne meje zaradi otrok, dela pred 18. letom starosti in zaradi služenja vojaškega roka (28. člen ZPIZ-2), sta prav tako upravičena do izplačila odpravnine v višini treh povprečnih ali svojih plač, saj pravico do pokojnine zaradi navedenih okoliščin uveljavita še pred izpolnitvijo pogojev za starostno pokojnine iz 27. člena ZPIZ-2.

V zvezi z uveljavljanjem pravice do treh odpravnin po 179. členu ZUJF v povezavi z dvanajstim odstavkom 429. člena ZIZ-2 se pri ugotavljanju pogojev za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine v okvir pokojninske dobe brez dokupa ne upošteva dopolnjena dodana doba iz naslova vključitve v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje oziroma poklicno zavarovanje, lahko pa zavarovanec to dobo sam izrecno uveljavlja, v tem primeru mu ravno tako pripada odpravnina v višini treh plač.

Po določbi 179. člena ZUJF se izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine upoštevajo tudi določbe posebnih predpisih, v katerih je urejena pravica do starostne pokojnine. To sta Zakon o policiji ter Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, v povezavi s pogoji starosti in pokojninske dobe iz 399. člena ZPIZ-2. Opozoriti velja, da ima uveljavitev pravice do starostne pokojnine po teh dveh zakonih pred dopolnitvijo starosti 58 let za posledico znižanje pokojnine po 143. členu ZUJF, ker znesek pokojnine do omenjene starosti predstavlja 100% obveznost proračuna RS; od 58. leta starosti dalje pa se obveznost obračunava zaradi ugodnejše odmere pokojnine kot je določena po splošnih predpisih. To je za zavarovanca manj ugodno, zato se glede na namen ZUJF ter vsebino določbe tretjega odstavka 179. člena tega zakona šteje, da so pogoji za izplačilo odpravnine v višini treh plač izpolnjeni tudi v primeru, če zavarovanec pravico do starostne pokojnine uveljavi v roku dveh mesecev po izpolnitvi pogojev po ZPIZ-2, ne glede na dejstvo, da je pred tem že izpolnil pogoje po posebnem zakonu.

Posebej velja opozoriti, da se v skupno pokojninsko (zavarovalno) dobo, potrebno za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, na izrecno zahtevo zavarovanca lahko upošteva tudi čas obveznega zavarovanja, prebitega pri tujem nosilcu obveznega zavarovanja (na podlagi tega lahko zavarovanec pri Zavodu uveljavi le pravico do pokojnine v sorazmernem delu)."

Kot izhaja iz navedenega, je odpravnina v višini treh plač vezana na izpolnjevanje določenih pogojev, če pa javna uslužbenka želi (skladno z odločbo US) nadaljevati delovno razmerje tudi

po izpolnitvi teh pogojev do izpolnjevanja pogojev, kot veljajo za upokojevanje moškega, pa to pomeni, da zaradi različnih, daljših pogojev za moškega, ob upokojitvi prejme odpravnino v višini dveh plač, saj je od (njenege) izpolnjevanja pogojev preteklo več kot dva meseca.

Odpravnina je torej določena v višini dveh plač, edina izjema (tri plače) je upokojitev v dveh mesecih po izpolnjevanju minimalnih pogojev

Predlagamo tudi, da delodajalec ponovno zaprosi ZPIZ za nove podatke o izpolnjevanju pogojev za prenehanje pogodbe o zaposlitvi (skladno z odločbo US) za tiste javne uslužbenke, ki jim delovno razmerje sicer še ni prenehalo, vendar pa ima delodajalec podatke, ki jih je ZPIZ posredoval (izračunal) pred izdajo odločbe US.

Ministrstva in občine prosimo, da z navedenim pojasnilom seznanijo proračunske uporabnike iz svoje pristojnosti.

S spoštovanjem,

Dr. Gregor Virant
minister